

Міністерство освіти і науки України
Бердянський державний педагогічний університет
кафедра дошкільної освіти

ТЕМА
"ФОРМУВАННЯ ЖИТТЄВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ДОШКІЛЬНИКІВ
ЗАСАДАМИ МОРАЛЬНО-ЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ"

Кваліфікаційна робота магістра

Виконавець: здобувач другого рівня вищої освіти, групи м22ДО-з
Галузь знань 01 освіта / педагогіка
Спеціальність 012 Дошкільна освіта
Освітньо-професійна програма:
«Дошкільна освіта»
Іванова Катерина Олексіївна
Керівник: Донченко Ольга Сергіївна

Рецензент: **Григор'єва** **Наталя**
Анатоліївна

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ЖИТТЄВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ДОШКІЛЬНИКІВ ЗАСАДАМИ МОРАЛЬНО-ЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ.	10
1.1. Поняття про життєві компетентності дошкільників та їх науковий аналіз	10
1.2. Морально-етичне виховання дошкільників.	13
1.3. Принципи морального виховання.	15
Висновки до розділу I	17
РОЗДІЛ II. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ФОРМУВАННЯ ЖИТТЄВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ДОШКІЛЬНИКІВ ЗАСАДАМИ МОРАЛЬНО-ЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ.	18
2.1. Методи ознайомлення дошкільників з нормами моралі	18
2.2. Методика та організація формування життєвих компетентностей дошкільників засадами морально-етичного виховання	25
2.3. Розкриття змісту роботи вихователя ЗДО з формування життєвих компетентностей дошкільників	32
2.4. Показники сформованості життєвих компетентностей дошкільників засадами морально-етичного виховання.	46
Висновки до розділу II	47
РОЗДІЛ III. БАТЬКИ – БЕСПОСЕРЕДНІ УЧАСНИКИ МОРАЛЬНО-ЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ	48
3.1. Готовність батьків до морального виховання дошкільнят	48
3.2. Робота з батьками з формування життєвих компетентностей дошкільників.	50
Висновки до розділу III	57

ВИСНОВКИ	57
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	59
ДОДАТКИ	61

ВСТУП

На сучасному етапі розвитку суспільства спостерігається глибока криза морально-етичних ідеалів, що зумовлює небезпеку руйнації особистості. Матеріальні цінності набули домінуючого значення над моральними, що призводить до викривлення уявлень дітей про такі поняття, як доброта, милосердя, великодушність, справедливість, громадянськість і патріотизм. Підвищення рівня дитячої злочинності часто пов'язують із загальним зростанням агресії та жорстокості в соціумі. У дітей простежується емоційна, вольова та духовна незрілість.

Сучасна система дошкільної освіти приділяє значну увагу питанням морально-етичного виховання, зважаючи на соціальну ситуацію та нормативно-правові вимоги. Зокрема, сфера «Люди» Базового компоненту дошкільної освіти передбачає ознайомлення дітей із життям і діяльністю дорослих, які виступають зразками для наслідування. У процесі такого виховання дошкільники поступово засвоюють норми і правила поведінки, прийняті у суспільстві, формують ставлення до людей, природи та себе, а також набувають моральні якості. Глибина цих засвоєних цінностей визначає моральність особистості, яку оцінюють оточуючі.

Дошкільний вік є надзвичайно важливим періодом для формування морально-етичних якостей. У цей час діти особливо чутливі до соціальних впливів, засвоюючи моделі спілкування і поведінки через спостереження, наслідування та емпіричні висновки. Однак цей процес часто є тривалим і не завжди ефективним, що обумовлює важливу роль дорослих як наставників. Завдання вихователів полягає у визначенні змісту, методів і часу навчання, щоб забезпечити гармонійну адаптацію дитини до суспільства.

Проблематика морального виховання є особливо актуальною, оскільки саме в дошкільному віці формуються базові моральні почуття, соціальний досвід і система цінностей. Вихователі та батьки повинні створювати умови для інтелектуального, духовного й етичного розвитку дітей, сприяючи формуванню гуманізму, милосердя та чесності. Дитячий садок має стати ключовим осередком морального відродження нації, виховуючи працелюбність, громадські чесноти та патріотизм.

Морально-етичне виховання є ядром особистісного розвитку, впливаючи на всі аспекти взаємодії людини зі світом: етичний і естетичний розвиток, формування світогляду, громадянської позиції та інтелектуального потенціалу. Лише систематична й послідовна робота з формування морально-етичних цінностей, розпочата з раннього дошкільного віку, забезпечить високі результати у вихованні морально-етичної культури у дітей.

Об'єкт дослідження: життєві компетентності дошкільників сформовані засадами морально-етичного виховання.

Мета дослідження: формувати у дітей дошкільного віку життєві компетентності засадами морально-етичного виховання.

Гіпотеза: припускаємо, що формування життєвих компетентностей дошкільників буде ефективним за умови проведення систематичних занять з морально-етичного виховання, розвитку емоційної, соціально-когнітивної, морально-ціннісної, комунікативної сфер та емоційної насиченості процесу виховання.

Завдання:

1. створення умов для набуття дошкільниками життєвих компетенцій закріплених новою редакцією базового компоненту дошкільної освіти;
2. стимулювати набуття духовно-моральних якостей під час дидактичних, рольових, рухливих, мовленнєвих, ігор та вправ; читання казок та ігор-драматизації тощо;

3. виховувати у дошкільників загальнолюдські духовні цінності та орієнтири: доброту, любов до ближніх, повагу до навколишніх, ввічливість;
4. створення умов до формування у дітей гуманного толерантного ставлення до оточуючих.

Під час рішення поставлених задач було використано наступні принципи взаємодії:

- підтримувати у дитини позитивний образ «Я»;
- не застосовувати негативних оціночних суджень, не застосовувати «ярлики»;
- не нав'язувати дитині способів діяльності та поведінки всупереч його бажанню.

Структура роботи. Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаної літератури.

ВИСНОВКИ

Узагальнюючи досвід роботи з формування морально-етичних компетентностей дошкільників, варто підкреслити, що основним завданням є створення умов, за яких моральна норма стає регулятором реальної поведінки дитини. Встановлення зв'язку між моральною свідомістю та поведінкою є ключовим моментом цього процесу. Лише за наявності такого зв'язку моральна норма може виконувати мотиваційну функцію, тобто спонукати дитину до певної дії.

Коли дитина починає виконувати моральну норму не за примусом чи очікуванням зовнішньої винагороди, а за внутрішнім переконанням, відбувається важливий перехід від усвідомлення до активного застосування. У такій ситуації дотримання норми стає для дошкільника джерелом емоційного задоволення. Дитина відчуває радість і гордість за правильний вибір, що поступово закріплює таку поведінку як звичку й формує потребу діяти морально.

Взаємозв'язок між моральною свідомістю та поведінкою встановлюється тоді, коли дитина вправляється в моральних вчинках, опиняється у ситуаціях морального вибору. Наприклад, їй пропонують вирішити, чи піти на цікаву прогулянку або допомогти дорослому, з'їсти цукерку самому чи поділитися з мамою, пограти з новою іграшкою чи віддати її молодшому брату або сестрі. У цих ситуаціях дитина свідомо приймає рішення, керуючись нормами моралі. Переборюючи власні бажання і поступаючись інтересами на користь іншого, дитина отримує задоволення від того, що діяла правильно.

Особливостями морального розвитку дошкільників є:

1. Формування перших моральних суджень і оцінок, а також розуміння суспільного змісту моральних норм.
2. Зростання дієвості моральних вчинків, які стають частиною поведінки.
3. Виникнення свідомої моральності, коли дитина починає керуватися моральною нормою у своїх діях.

Таким чином, формування життєвих компетентностей дошкільників на засадах морально-етичного виховання виконує одночасно дві важливі функції: забезпечує етичний розвиток дитини та сприяє її соціалізації. Дотримання моральних норм і їхнє застосування у повсякденному житті допомагає дітям розвивати емоційну зрілість, формувати здатність до співпереживання і співпраці, а також готує їх до гармонійної взаємодії у суспільстві.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ємчик О.Г. Дистанційні форми роботи закладу дошкільної освіти. Актуальні питання гуманітарних наук. Дрогобич, 2020. Вип. 34. Том 1. С. 265–269. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/34-1-42>
2. Вишневський О. Концепція демократизації українського виховання // Концептуальні засади демократизації та реформування освіти в Україні. Педагогічні концепції / О. Вишневський. – К.: Школяр, 1997. – С. 78-122.
3. Лохвицька Л. В. Програма з морального виховання дітей дошкільного віку “Скарбниця моралі” / Л. В. Лохвицька – Тернопіль: Мандрівець, 2014. – 128 с.
4. Поніманська Т.І. Моральне виховання дошкільників: Навчальний посібник / Т.І.Поніманська. – К.: Вища школа 1993. – 111 с.
5. Сухомлинский В.О. Как воспитать настоящего человека / В.О.Сухомлинский. – М.: Просвещение, 1990. – 263 с.
6. Діти і соціум: Особливості соціалізації дітей дошкільного молодшого шкільного віку: Монографія / А.М. Богуш, Л.О. Варяниця, Н.В. Гавриш, С.М. Курінна, І.П. Печенко; Наук. ред. А.М. Богуш; за заг. ред. Н.В. Гавриш. – Луганськ: Альма-матер, 2006. – 368 с.
7. Коментар до Базового компонента дошкільної освіти в Україні: Наук. метод. посібник / Наук. ред. О. Кононко. – К.: Ред. журн. «Дошкільне виховання», 2003. – 243 с.
8. Поніманська Т.І. Основи дошкільної педагогіки: Навч. посібник. – К.: Абрис, 1998. – 448 с.
9. <https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/20457>
10. <https://vseosvita.ua/library/embed/010051sr-767d.doc.html>
11. https://library.udpu.edu.ua/library_files/zbirnuk_nayk_praz/2007/2007_2_26.pdf
12. Інтернет
ресурс: <https://conference.pu.if.ua/forum/files/30112017/6/babak.PDF>

13. <https://naurok.com.ua/mini-lekciya-moralne-vihovannya-ditey-doshkilnogo-viku-326152.html>
14. https://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/doc/2015/JRN_6/24.pdf
15. Дубовик О. С. Зміст позитивних мотивів ставлення до природи та способи їх формування / О. С. Дубовик, С. В. Вовк // Проблеми створення єдиної системи екологічної освіти та виховання в Україні. – Харків, 1994. – С. 116–118.
16. Бабак І. Моральне виховання дітей дошкільного віку: теоретичний аналіз проблеми / І. Бабак, Матішак М. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://conference.pu.if.ua/forum/files/30112017/6/babak.PDF>. – 2016р. – 6 с.
17. Базовий компонент дошкільної освіти / наук. керівник : А. М. Богуш – К. : Видавництво, 2012. – 26 с.
18. Божко А. В. Засоби та методи морального виховання дошкільників / А. В. Божко // Мелітопольський державний педагогічний університет ім. Б. Хмельницького. – 2016. – с. 52–57.
19. Ватаманюк Г. Художня література як засіб формування духовного світу дитини / Галина Ватаманюк // Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського держ. університету. Серія педагогічна. – Кам'янець-Подільський. – 2007. – Вип. XIII. – С. 237–240.
20. Виховуємо базові якості особистості старшого дошкільника в умовах ДНЗ: методичний посібник / Г. Беленька, Н. Гавриш, С. Васильєва, В. Маршицька, С. Нечай // за заг. Ред. Н. Гавриш. – Х.: Мадрид. – 2015. – 220 с.
21. Гавриш Н. Художнє слово і дитяче мовлення / Н. Гавриш. – К. : Ред. загальнопед. газ. – 2005 – 128 с.
22. Довгополова М. Моральне виховання у творчій спадщині В. О. Сухомлинського / М. О. Довгополова // Матеріали всеукраїнської науково–практичної інтернет–конференції (26–27 вересня 2018 року, м.

- Кропивницький / за ред. І. Г. Баранюк, М. Н. Озерної, О. М. Ткаченко. – Кропивницький: ФОП Піскова. – 2018. – С. 77–80
23. Каплуновська О. "Україна – моя Батьківщина" : парціальна програма національно-патріотичного виховання дітей дошкільного віку / Каплуновська О. М. , Кичата І. І., Палець Ю. М. ; за наук. ред. О. Д. Рейпольської. – Тернопіль : Мандрівець. – 2016. – 72 с.
24. Кононко О. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» (нова редакція) О. Л. Кононко. – К.: ТОВ «МЦФЕР-Україна». – 2014. – 452 с.
25. Лохвицька Л В. Моральне виховання та моральне здоров'я дошкільників: взаємозалежність та взаємообумовленість / Л. В. Лохвицька // Психологічні перспективи, - 2012. – № 20. - С. 135-144.